

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ Ing. I. H., 2/ MUDr. H. H.**, oboch bývajúcich v H., Rakúska republika, proti odporcovi **Ing. P. T.**, bývajúcemu v B., **o vypořádanie dlhu z pôžičky**, vedenej na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 6C 61/2008, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Pezinok z 28. apríla 2009 č. k. 6C 61/2008-23, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Okresného súdu Pezinok z 28. apríla 2009 č. k. 6C 61/2008-23 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Navrhovatelia 1/ a 2/ sa návrhom na začatie konania podanom na Okresnom súde Pezinok a spresnenom v priebehu konania domáhali vypořádania dlhu z pôžičky, ktorú poskytli odporcovi. Navrhli, aby súd rozsudkom vypořadal dlh odporcu z pôžičky tak, že prikáže do spoluvlastníctva navrhovateľov dom na adrese B., zapísaný na LV č. X na Katastrálnom úrade v Bratislave, Správa katastra Senec, a Správa katastra Senec vykoná zmenu v časti B tohto LV o spoluvlastníctve navrhovateľov 1/ a 2/ so spoluvlastníckym podielom 1/1 a zároveň v jeho časti C zapíše v prospech odporcu právo doživotného bývania a užívania celého domu.

Okresný súd Pezinok (ďalej „okresný súd“) na návrh účastníkov uznesením z 28. apríla 2009 č. k. 6C 61/2008-23 s poukazom na § 99 O.s.p. schválil zmier uzatvorený účastníkmi konania v tomto znení:

„Súd prikazuje rodinný dom na ulici F., B., súpisné číslo X na parcele číslo X o výmere X m² nachádzajúci sa v katastrálnom území B., zapísaný na LV číslo X na Katastrálnom úrade Bratislave, Správa katastra Senec do bezpodielového spoluvlastníctva

manželom Ing. I. H., nar. X a MUDr. H. H. nar. X, obaja štátni občania Rakúskej republiky s tým, že Ing. P. T. má právo doživotného bývania a užívania predmetnej nehnuteľnosti.

Správa katastra Senec, kat. územie B. vykoná zmenu na LV č. X v časti B nasledovne:

Namiesto doterajšieho vlastníka predmetnej nehnuteľnosti vedenej na LV č. X, rodinný dom na ulici F., B. súpisné číslo X na parcele číslo X Ing. P. T., nar. X, zapíše ako vlastníkov Ing. I. H., rod. H., nar. X, štátneho občana Rakúskej republiky, trvale bytom H. a MUDr. H. H., rod. Á., nar. X štátnu občianku Rakúskej republiky, trvale bytom H., v spoluvlastníckom podiele 1/1.

V časti C zapíše t'archy – doživotné bývanie a užívanie domu zapísaného na LV č. X, kat. územie B. pre Ing. P. T., nar. X, občan SR, bytom B., ktorý bude mať právo doživotného bývania a užívania predmetnej nehnuteľnosti.“

Okresný súd ďalej v uznesení rozhodol aj o vrátení súdneho poplatku navrhovateľom v sume 190 € (§ 11 ods. 7 zákona č. 71/1992 Zb.) a o trovách konania (§ 146 ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na podnet A. T., bývajúcej B., ako osoby dotknutej a poškodenej rozhodnutím súdu (§ 243e ods. 1 O.s.p.) podal proti uzneseniu okresného súdu mimoriadne dovolanie. Navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Namietal, že okresný súd sa pri rozhodovaní dôsledne neriadil ustanoveniami § 99 ods. 1 a 2 O.s.p., čl. 20 ods. 1, 3 a 4 Ústavy Slovenskej republiky ani § 123 a 124 Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho je ním schválený zmier v rozpore so zákonom. Súd týmto zmiernom zasiahol do vlastníckeho práva tretej osoby – A. T., ktorá nebola účastníčkou predmetného konania. Poukázal na to, že v čase schválenia zmiernu predmetná nehnuteľnosť patrila do bezpodielového spoluvlastníctva A. T. a odporcu, ktoré zaniklo právoplatným rozhodnutím o rozvode manželstva, avšak nebolo vypořádané. A. T. bola stále spoluvlastníčkou uvedenej nehnuteľnosti a bez jej súhlasu nebolo možné s nehnuteľnosťou akýmkoľvek spôsobom nakladať. Napadnuté rozhodnutie súdu malo vo vzťahu k nej „vyvlastňovací charakter“ a bola ním neoprávnene pozbavená vlastníctva k nehnuteľnosti. Okresný súd musel z priložených listinných dôkazov jednoznačne zistiť, že predmetný rodinný dom je v spoluvlastníctve nielen odporcu ako účastníka konania, ale aj A.

T., ktorá účastníčkou konania nebola a teda nemohla svoje vlastnícke práva brániť; nesvedčí jej preto ani oprávnenie majúce charakter mimoriadneho opravného prostriedku (§ 99 ods. 3 O.s.p.). Keďže aj napriek týmto závažným nedostatkom návrhu okresný súd účastníkmi konania navrhovaný zmier schválil, svoje konanie zaťažil vadou majúcou za následok nesprávne rozhodnutie a vec nesprávne právne posúdil (§ 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.).

Navrhovatelia sa k mimoriadnemu dovolaniu nevyjadrili.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že okresný súd zvážil všetky okolnosti a správne rozhodol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu A. T. ako osoby dotknutej, resp. poškodenej rozhodnutím súdu (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 Os.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané z dôvodu, že:

- a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237,
- b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

O vadu konania v zmysle § 237 O.s.p. ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval

vyľúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli v mimoriadnom dovolaní namietané a v konaní ani nevyšli najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadať aj vtedy, ak nie je dovolaním namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Dovolací súd sa vzhľadom na zákonnú povinnosť a tiež vzhľadom na obsah mimoriadneho dovolania zaoberal predovšetkým tým, či konanie bolo postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery, aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa § 99 ods. 1 O.s.p. ak to povaha vecí pripúšťa, môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmirom. O zmier sa má súd vždy pokúsiť. Súď môže odporučiť účastníkom, aby sa pokúsili o zmier mediáciou.

Súď rozhodne o tom, či zmier schvaľuje; neschváli ho, ak je v rozpore s právnymi predpismi. V takom prípade súď po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní (§ 99 ods. 2 O.s.p.).

Inštitút súdneho zmiaru predstavuje dohodou účastníkov konania uzatvorenú po začatí konania, ktorou si účastníci upravujú svoje práva a povinnosti týkajúce sa predmetu sporu, schválenú súdom. Týmto inštitútom môžu účastníci skončiť konanie (porovnaj § 99 ods. 1 prvú vetu O.s.p.) a schválený zmier má účinky právoplatného rozsudku (§ 99 ods. 3 prvá veta O.s.p.). So zreteľom na dispozitívny charakter tohto úkonu je podanie návrhu na zrušenie uznesenia o schválení zmiaru (§ 99 ods. 3 tretia veta O.s.p.) výlučne procesným právom toho účastníka, ktorý zmier uzavrel (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky z 25. júla 2002 sp. zn. 5 Cdo 79/2002, R111/2003).

Z citovanej zákonnej úpravy vyplýva, že o zmieri uzavretom účastníkmi musí súd vždy rozhodnúť a to tak, že zmier uznesením schváli, alebo uznesením rozhodne, že zmier neschvaľuje; v tomto druhom prípade súd po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní.

Podľa § 169 ods. 1 prvej vety O.s.p. v písomnom vyhotovení uznesenia sa uvedie, ktorý súd ho vydal, ďalej označenie účastníkov a veci, výrok, *odôvodnenie*, poučenie o odvolaní a deň a miesto vydania uznesenia.

Podľa § 167 ods. 2 O.s.p. ak nie je ďalej ustanovené inak, použijú sa na uznesenie *primerane* ustanovenia o rozsudku.

V odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé (§ 157 ods. 2 O.s.p.).

Dovolací súd pripomína, že uznesenie, ktorým bol schválený zmier účastníkov, musí byť vzhľadom na svoj obsah riadne odôvodnené (§ 169 ods. 1 O.s.p.); nejde tu o prípad podľa § 169 ods. 2 prvej vety O.s.p., kedy písomné vyhotovenie uznesenia nemusí obsahovať odôvodnenie [porovnaj tiež Nejvyšší soud o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvem, Sborník směrnic, uznesení, rozborů a zhodnocení soudní praxe pléna a presidia Nejvyššího soudu 1965 – 1967, SEVT, Praha 1974 (v skratke „Zborník I“), str. 42 a str. 154; Nejvyšší soud o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinněprávních, Sborník stanovisek, závěrů, rozborů a zhodnocení soudní praxe, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu 1964 – 1969, SEVT, Praha 1980 (v skratke „Zborník III“), str. 323; Vlastimil Handl, Josef Rubeš a kol. Občanský soudní řád. Komentář, I. díl, Praha 1985, str. 459; Marek Števček, Svetlana Ficová a kol. Občiansky súdny poriadok. Komentár, C.H. Beck, Praha 2009, str. 259].

Odôvodnenie rozhodnutia okresného súdu o schválení zmluvy účastníkov však okrem citácie § 99 ods. 1 až 3 O.s.p. obsahuje iba údaj o tom, čoho sa navrhovatelia svojim návrhom domáhali, a že účastníci konania požiadali súd o schválenie zmluvy v znení uvedenom vo výrokovej časti uznesenia, nakoľko odporca uznal dlh v plnej výške a súhlasil s návrhom podaným navrhovateľmi. Okresný súd v odôvodnení rozhodnutia opomenul uviesť, o ktoré zákonné ustanovenie sa opiera prevod vlastníctva dojednaný účastníkmi v zmluvi, ktorý uznesením schválil. Z takéhoto odôvodnenia napadnutého rozhodnutia o schválení zmluvy nemožno potom ani zistiť, aké bolo posúdenie elementárnych predpokladov skončenia konania súdnym zmluvou, predovšetkým ako súd na skutkovom základe dospel k záveru o súlade navrhovanej zmluvy s právnymi predpismi kogentnej povahy. Nedostatok tohto nutného vysvetlenia (základnej úvahy súdu) v odôvodnení uznesenia sa úplne prieči účelu a požiadavkám v citovaných ustanoveniach § 99 ods. 1, 2, § 169 ods. 1, § 167 ods. 2, § 157 ods. 2 O.s.p. a znamená nepreskúmateľnosť rozhodnutia. Nepreskúmateľnosť rozhodnutia sa judikovala ako vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (porovnaj k tomu R 111/1998).

V posudzovanej právnej veci okresný súd napadnutým uznesením schválil zmluvu, ktorého obsahom bola dohoda účastníkov o súdnom príkaze predmetného rodinného domu na F. X v B., súpisné číslo X do bezpodielového spoluvlastníctva navrhovateľov 1/ a 2/ s tým, že odporca má právo doživotného bývania a užívania tohto domu, a o súdnom nariadení Správe katastra Senec vykonať tomu zodpovedajúce zmeny na príslušnom liste vlastníctva.

Ani v minulosti judikatúra neumožňovala zmluvu o prevode nehnuteľností nahradiť súdnym zmluvou formulovaným ako uznanie vlastníctva jedného účastníka druhým účastníkom [porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 24. apríla 1975 sp. zn. 1 Cz 2/1975, Nejvyšší soud ČSSR, Nejvyšší soud ČSR a Nejvyšší soud SSR o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvem, Sborník stanovisek, zpráv o rozhodování soudů a soudních rozhodnutí Nejvyšších soudů ČSSR, ČSR a SSR 1970 – 1983, SEVT, Praha 1986 (v skratke „Zborník IV“), str. 479- 480]. Podľa názoru dovolacieho súdu odkaz na túto judikatúru síce aj teraz obstojí (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 19. októbra 2010 sp. zn. 5 M Cdo 11/2009), so zreteľom však na zmenu v právnej úprave prevodu nehnuteľností je treba aktualizovať zdôvodnenie tohto záveru (právnej vety) argumentujúce požiadavkou registrácie štátnym notárstvom, ktorú v tom čase takýto prevod vyžadoval. Teda ani v súčasnosti nie je možné prevod nehnuteľností realizovať súdnym zmluvou, ako to

účastníci konania v tomto prípade sledovali. Uvedený záver však treba vyvodit' predovšetkým z toho, že na prevod vlastníctva nehnuteľnosti zákonná úprava vyžaduje rozhodnutie správneho orgánu: podľa § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností podľa osobitných predpisov, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Na prevod vlastníctva nehnuteľnosti sa tu vyžaduje ingerencia správneho orgánu, jeho rozhodnutie (intabulácia); vlastnícke právo na základe zmluvy (titulus) sa nadobúda stanoveným spôsobom – vkladom do katastra nehnuteľností (modus). Tieto dva inštitúty, titulus a modus, nemožno od seba oddeľovať (tvoria zloženú právnu skutočnosť, porovnaj napr. Jiří Švestka, Jiří Spáčil, Marta Škárová, Milan Hulmák a kolektív, Občiansky zákoník I. Komentár, C. H. Beck, Praha 2008, str. 698); preto len nadobúdaci titul nie je dostačujúci pre vznik vlastníckeho práva k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností. Že zmluva o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti nemôže byť predmetom súdneho zmiernu, uznáva aj teória (porovnaj Jaroslav Krajčo a kolektív Občiansky súdny poriadok, I. diel, Komentár, Bratislava 2010, str. 401). Okresný súd, keďže schválil zmier znamenajúci prevod vlastníctva predmetnej domovej nehnuteľnosti medzi účastníkmi, zjavne si nebol vedomý dosahu citovanej úpravy Občianskeho zákonníka – nepostrehol jestvujúci rozpor zmiernu s kogentným ustanovením hmotného práva. Nie je potom už prekvapujúce, že okresný súd zároveň prehliadol aj neprípustnú formuláciu obsahu zmiernu, t.j. že svojou dohodou účastníci konania vlastne zaväzovali *súd prikázať* predmetný rodinný dom na F. ulici X v B. do bezpodielového spoluvlastníctva navrhovateľov 1/ a 2/ s tým, že odporca má právo doživotného bývania a užívania tohto domu, a *nariadiť* Správe katastra Senec vykonať tomu zodpovedajúce zmeny na príslušnom liste vlastníctva. Predmetný zmier je preto rozporný nielen s právnou úpravou o prevode nehnuteľností, ale aj s právnou úpravou zmiernu ako dohody, ktorou účastníci n a v z á j o m (medzi sebou) riešia s v o j e právne vzťahy (práva a povinnosti), a nie (aj) vzťah so súdom (neúčastníkom konania). Účastníci takýto „*prikazovací a nariad'ovací*“ vzťah súdu („*prikazovací záväzok*“) nemôžu platne založiť – „vniest“ do obsahu zmiernu. Súd vo svojom procesnom postavení plní zákonom mu vymedzenú (limitovanú) úlohu, teda rozhoduje o tom, či zmier schváli, resp. neschváli (§ 99 ods. 2 O.s.p.), a nie je – nemôže (nesmie) byť (stať sa) – zároveň nositeľom „*prikazovacieho záväzku*“, ktorý účastníci uviedli v obsahu zmiernu. Tým, že zmier účastníkov s takýmto obsahom o súdnom zasahovaní, ktoré nemá oporu v platnom práve, okresný súd schválil, vybočil mimo ústavnoprávneho rámca, lebo podľa článku 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Najvyšší súd Slovenskej republiky so zreteľom na uvedené nosné dôvody, keď nebolo potrebné zabrať sa ešte aj ďalšími skutočnosťami, v ktorých videl dovolateľ nesprávne právne posúdenie (zaujímať k ním stanovisko), stotožnil sa s názorom Generálneho prokurátora Slovenskej republiky, že v konaní pred okresným súdom došlo k nesprávnemu právnenému posúdeniu veci ako aj k vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ a c/ O.s.p.). Preto rozhodnutie okresného súdu v celom rozsahu (teda nielen vo výroku, ktorým bol schválený zmier, ale i v nadväzujúcich výrokoch o trovách konania a o vrátení súdneho poplatku, porovnaj § 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) uznesením zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1 a 4 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. júna 2011

JUDr. Milan D e á k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta